नामख्यापनं न श्रेयसे

● (सं.) गणपतिशर्मा

स्वातन्त्र्यप्राप्तितः पूर्वं प्रवृत्ता घटना एषा । जमशेडजीमेहतः कराचीनगरीयः कश्चन प्रसिद्धः वणिक् । समाजसेवायां तस्य महती आसक्तिः । अतः सः उत्तमाय कार्याय प्रभूतं धनं ददाति स्म । तस्य नाम सर्वत्र ख्यातम् आसीत् ।

अथ कदाचित् केचन कराचीस्थाः मुख्याः निर्णीतवन्तः यत् अस्मिन् नगरे सार्वजनिकहिताय कश्चन विशालः चिकित्सालयः निर्मातव्यः इति । ततः तैः धन-सङ्ग्रहणकार्यम् आरब्धम् ।

ते धनसङ्ग्रहणेच्छया जमशेडजी-वर्यस्य गृहमपि आगताः । तान् यथोचितं सत्कृत्य जेमशेडजीवर्यः आगमनकारणम् अपृच्छत् । ते चिकित्सालयनिर्माणसङ्कल्पं श्रावितवन्तः ।

''साधु ! उत्तमं कार्यं सङ्कल्पितम् अस्ति भवद्भिः । एतदर्थं मया कियत् देयम् इति अपेक्षन्ते भवन्तः ?'' इति अपृच्छत् जेमशेडजी-वर्यः ।

''श्रीमन् ! ये दशसहस्रं रूप्यकाणि दद्युः तेषां नाम भवनस्य पुरोभागे शिलाफलके लेखनीयम् इति सङ्कल्पितवन्तः स्मः वयम्'' इति अवदत् कश्चन ज्येष्ठः ।

जेमशेडजीवर्यः अन्तः गत्वा धनम् आनीय तेभ्यः दत्त्वा अवदत् - ''कृपया गण्यताम्'' इति । आगतेषु कश्चित् धनं गणितवान् । तत्र आसन् पञ्चाशदून-दशसहस्रं रूप्यकाणि । सः पुनरपि धनं गणयित्वा अवदत् - ''महोदय ! अत्र दशसहस्रं न सन्ति ! पञ्चाशत् रूप्यकाणि न्यूनानि सन्ति'' इति ।

जेमशेडजी अवदत् - ''सत्यम् । मया तावदेव दत्तम् ।''

तदा आगतेषु अपरः अवदत् । - ''यदि इतोऽपि पञ्चाशत् रूप्यकाणि दीयेरन् तर्हि दशसहस्रं रूप्यकाणि दत्तानि भवेयुः । तदा तु शिलाफलके भवतः नाम अपि दृश्येत ।...''

तत् श्रुत्वा जेमशेडजीवर्यः अवदत् - ''महोदय ! मया विचिन्त्य एव एतावत् दत्तम् । यदि दशसहस्रं रूप्यकाणि मया दत्तानि स्युः तर्हि भवन्तः मम नाम शिलाफलके अलेखयिष्यन् । किन्तु मम इच्छा - मम नाम क्वापि न दृश्येत इति । नाम्नः ख्यापनात् दानस्य महत्त्वं न्यूनं भवेत् । ख्यातीच्छां विना यत् दानं क्रियेत ततः प्राप्यमाणः आनन्दः शिलाफलके नामलेखन-दर्शनात् न प्राप्येत । तस्मात् एव किञ्चित् न्यूनमेव दत्तं मया'' इति ।